

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Modo prosequendi & continua[n]di processum in causa fidei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

incipiendi in causa fidei est per modum Inquisitionis, & est quando non est aliquis accusator, nec denunciator, sed fama laborat in aliqua ciuitate vel loco, quod aliquis dixit vel fecit aliqua contra fidem, & clamor ad aures inquisitoris peruenit pluries publica fama deferente, & clamorosa insinuatione producente: Et tunc Inquisitor inquirat non ad instantiam partis, sed ex officio. Et hic est etiam communis & visitatus modus procedendi. Et cum talis clamor frequens peruenit ad aures Inquisitoris, praesertim per personas graues & honestas, & fidei zelatores, habito notario & duabus personis religiosis, seu alias) ut dictum est supra) honestis, incipiat processum per modum, qui sequitur.

In nomine Domini amen. Anno a natiuitate Domini, tali die, de mense tali; ad aures Venerabilis & religiosi viri domini fratris talis: ordinis talis, in dominio talis domini Inquisitoris haeretice prauitatis a sacra sede Apostolica specialiter delegati, peruenit pluries, fama publica referente, & clamorosa insinuatione perducente, quod talis, de tali loco dixit, vel fecit talia contra fidem. Ponatur totum prout fama laborat, & paulo infra. Acta sunt haec die tali, mensis talis, anno tali, in praesentia testium vocatorum & rogatorum, & mei notarij talis, auctoritate talis, & scriptoris domini inquisitoris & sacri officii inquisitionis.

COMMENT. XVI.

De hoc tertio modo procedendi in delictis per Inquisitorem eadem ferme, quae hic tradit Emericus, repetit Tabienfis in sum. verbo, inquisitor. §. 27. 28. pulchre Hostiensis in sum. hoc titulo. Anzonius p. 9. c. 7. Iulius Clarus in practi. crimi. §. ult. q. 3. & 6. late practica Papiensis in fine tituli de forma inquisitionis. Godeffalvus trac. de haeret. q. 10. Ludouicus Carverius tract. de haeret. nu. 102. D. Franciscus Casonus tract. singularium questionum criminalium c. 8. Repertorium inquisit. & Locatus in opere iudiciali verbo, inquisitio. copiose iuris canonici interpretes in c. qualiter & quando. extra de accusatio. & iuris ciuilibus Doctores in l. congruit. vbi late Bart. ff. de offic. praesid.

Est autem inquisitio alicuius criminis manifesti ex bono & equo iudicis competentis canonice facta inuestigati. ita Hostiensis in sum. tit. de inquisi. §. 1.

Hec vero inquisitio praecitatae locis duplex constituitur, vna generalis, specialis altera: quarum vtraque in hoc tribunali magnam habet momentum.

Et generalis tunc locum habet, quoties Inquisitores prouinciam visitant, & generalia edicta promulgant inquirendos occultos & incertos haereticos, ad quam exercendam non exigitur infamia praecedens: nam ex officio certis statisque temporibus incubunt Inquisitoribus ea vti: de qua accipitur textus in c. excommunicamus 1. §. ad ieiunium. & §. ult. de haeret. extraque insignis locus in Conc. Tholosano ca. 2. in haec verba; Statuimus itaque, ut Episcopi & Archiepiscopi in singulis parochijs tam in ciuitatibus quam extra, sacerdotem vnum, & duos vel tres bonae opinionis laicos, vel plures si opus fuerit sa-

cramento constringant, qui diligenter inquirant fideliter & frequenter haereticos in eisdem parochijs, domos singulas & cameras subterraneas aliqua suspitione notabiles perferutando, & appensa, seu adiuncta in ipsis tectis aedificia, seu quaeunque alia latibula, quae omnia destrui praecipimus perquirendo; & si quos reppererint haereticos, credentes, fautores, & receptoros, seu defensores eorum, adhibita cautela, ne fugere possint, Archiepiscopo, vel Episcopo, dominis locorum, seu bailiuis eorundem cum omni festinatione studeant intimare, ut animaduersione debita puniantur. Hoc idem faciant Abbates exempti in locis suis, quae non sunt ordinarijs iure diecesan. subiecta. Solliciti etiam sint domini terrarum circa inquisitionem haereticorum in villis, domibus, & nemoribus faciendam: & circa huiusmodi appensa, adiuncta, seu subterranea latibula destruenda. haec ibi. De hac agit plene & eleganter Barto. in praecitata l. congruit. et in l. 2. §. si publico. ff. ad legem Iul. de adult. & Simancas de cath. insti. tit. 44. nu. 7.

Specialis vero inquisitio est quoddam ius per officium procedendi ad condemnationem et punitionem contra aliquos nominatim inquisitos de certis delictis diffamatos. ita Angelus tract. de malef. verbo; haec est quaedam inquisitio. quem sequitur Giga tract. de crimine laesa maiest. lib. 1. tit. qualiter procedatur. q. 8. nu. 3. neque ad hanc proceditur absque praecedenti infamia, quae vicem accusatoris retinet. c. qualiter & quando. de accusati. Hippolytus Marsilius consi. 53. incipien. Longe est Dominus. Simancas de catho. insti. tit. 44. nu. 8.

Quamquam in hoc crimine haereticis, ob indicia & suspiciones verisimiles, eam possit Inquisitor exercere, nulla infamia praecedere: caute tamen & prudenter & valde occulte, ne cuiusquam fama honorque laedatur. Gemianus, Francus, & alij in ca. vt officium. de haeret. lib. 6. & Baldus in l. iubemus. C. de probat. quae sententia verissima est.

De modo prosequendi & continuandi processum in causa fidei.

VISO primo, quomodo, & qualiter processus inquisitionis haereticae prauitatis in causa fidei est incipiendus: videndum est secundo quomodo, & qualiter processus huiusmodi est mediandus, & continuandus. Vbi considerandum est, quod in causa fidei proceditur summarie, simpliciter, & de plano, absque aduocatorum, & iudiciorum strepitu, & figura, ut patet extra de haeret. c. Statuta. li. 6. Qualiter autem ista verba intelligantur, patet extra de verb. sign. c. Saepè contingit. in Clemens. vide supra in 2. par. nam non oportet de necessitate libellum offerre, nec litem contestari: appellationes frustratoriae non sunt admitteae, & caetera multa, ut patet ibi. Et quia processus, ut visum est supra, est tripliciter incipiendus; quia vel propter instantiam partis seu accusatoris: vel propter zelum denuntiatoris: vel

Dd pro-

Inquisitio
pālis quid.

† al. ita; vel p
† per famā pu
blicē referen
tiam, vel cla
mosā in sinua
tione de ferē
tem.

propter clamorē famæ laborantis. Ea propter
postquam visum est de quolibet illorum quo
modo incipitur, videatur quomodo mediatur, &
continuatur.

*Modus continuandi processum per
accusationem.*

PRIMVS processus, ille scilicet, qui fit ad in
stantiam partis accusantis, siue accusatoris, cōti
nuatur sic: Nam postquam accusatio est facta
contra aliquem de heresi coram Inquisitore, &
in scriptis est redacta, & in processu pro funda
mento inserta, secundum modum, de quo dictū
est prius, Inquisitor mandabit accusatori, quod
nomina testium producat, quibus productis cita
buntur, & examinabuntur diligenter medio iu
ramento: Et si reperitur quod nihil faciant ad
factum, Inquisitor consulat accusatori, quod de
sistat, & ipse Inquisitor superseadeat. Si autem
reperitur, quod testes non plene probant,
licet eorum dicta indicia magna faciant, con
sulet Inquisitor accusatori, q̄ amoveat verbū
accusationis, & apponat, denuntiationis; vt sic In
quisitor procedat ex officio, & non ad partis in
stantiam propter accusatoris graue periculum:
& sic procedet per modum predictū secundū.
Vbi autem reperitur, quod testes plene prob
bāt, & accusator omnino vult stare in accusatio
ne, & non vult denuntiare, sed accusare: tunc In
quisitor testes productos iudicialiter coram no
tario, & duabus personis religiosis, vel alias ho
nestis, iuxta c. Vt officium, de heret. lib. 6. dilige
ter examinet, iurato primitus ad quatuor Dei
Euāgelia de dicenda veritate, & cōtinuabit sic.

† Vide omni
no q̄ diximus
sup. commen
tatio 14. hu
ius partis, sup
1. de primo
modo proce
dendi in cau
sa fidei p ac
cusationem.
§. iam h̄ rem.

Post quā cōsiderans ipse Inquisitor, q̄ prædi
cta hereticalia, de quibus talis est accusatus, sunt
talia, & tā graua quod non potest, nec debet ea
conuictibus oculis pertransire, & oportet eū
reddere iustitiā accusanti, descēdit ad testes pro
ductos examinando per modum, qui sequitur.

Forma examinationis testium.

TALIS de tali loco testis productus, citatus,
iuratus, & interrogatus si cognoscit talem, *expri
mendo non en accusati*, dixit quod sic.

Item interrogatus de causa cognitionis: dixit
quod pro eo quod vidit, & locutus est cū eo plu
ries, & etiam quia sic, vel sic,
*Exprimat alias causas, vt pote si est de genere suo
vel fuerint socij, & sic de alijs causis cognitionis.*

Item interrogatus de tempore cognitionis: di
xit, quod sunt decem anni, vel tot.

Item interrogatus de fama illius talis, & præ
fertim quo ad ea, quæ sunt fidei: dixit quod quo
ad moralia est homo bonæ famæ, vel malæ famæ,
vt testificabitur. Quantum autē ad ea, quæ sunt
fidei: dixit, quod est fama in tali loco, quod dixit
vel fecit talia contra fidem catholicam; vel quod
est talis sectæ, & eam tenet, & defendit: Vel quia
est bonæ famæ quo ad ea quæ sunt fidei.

A Interrogatus quid est fama: dixit, quod est
id, quod communiter dicitur.

Item interrogatus si vidit, vel audiuit talē di
centem, vel facientem aliquid contra fidē: dixit
quod sic: talia, &c.

Interrogatus vbi vidit fieri supradicta, vel di
ci, dixit quod in tali loco.

Interrogatus in quorum præsentia sunt dicta,
vel facta supradicta: dixit quod in præsentia ta
lium, & talium.

Interrogatus quotiēs vidit dici, vel fieri supra
dicta, dixit quod totiens.

Item interrogatus de modo, quo talis fecit, vel
dixit supradicta: dixit quod modus fuit talis: nā
& cetera.

B Item interrogatus si attentis omnibus antedi
ctis quæ dixit, vel fecit ipse talis, si videtur ipsi te
sti, quod dictus talis prædicta dixerit, seu fecerit
trufatorie b †; seu dixerit c recitatiue: seu animo
deliberato: dixit quod credit, quod fecerit, vel
dixerit supradicta iocose, & trufatorie: seu recita
tiue, & non animo sic credēdi, seu assertiue: Vel
quod dixit animo deliberato, seu assertiue.

Item interrogatus de causa credentiæ: dixit
quod credit pro eo quod ille talia dicebat riden
do, vel sic, vel sic, vel pro eo quia cum super tali
bus reprehenderetur, adhuc perseverabat, & ite
rabat, &c.

Et hoc est multum diligenter inquirendum,
quia nonnulli quandoque dicunt aliqua contra
fidē recitādo aliorum verba, & trufando, & bur
lando, vel disputando, & conferendo, vel inter
dum asserendo, & affirmando, &c.

Itē interrogatus, si hoc deponit odio, vel ran
core: seu dimittit aliquid amore, vel fauore: dixit
quod &c. *Et sequitur*; iniunctum est sibi tenere
secretum. *Et paulo infra*. Acta sunt hæc in tali lo
co, die tali, mēsis talis, anno tali, in præsentia talium
testium vocatorū, et rogatorū, et mei talis notarij.

D Consimiliter examinentur alij testes omnes.
Quibus examinatis, si Inquisitor viderit factū
esse probatum plene, vel esse maxima indicia, &
suspiciones vehementes contra accusatum; & ti
metur de fuga accusati, vt pote, si accusatus fen
tiat, quod cōtra eum de heresi inquiritur, faciat
eum capi. Si autem non timeat de fuga accusati
faciat eum citari, & accusato coram Inquisitore
personaliter constituto collectis his, de quib. est
accusatus, & his, de quibus est per testes conui
ctus vel habitus suspectus, formet interrogatoria
super illis; & interroget eum, ac inquirat cū eo
dem, habito secum notario, & duabus personis
religiosis, seu honestis, vt dictū est supra; & hoc
per modum, qui sequitur, præstito prius corpo
rali iuramento ad quatuor Dei Euāgelia de di
cenda veritate.

COMMENT. XXXI7

Cum inter ceteras probationes, ea quæ per te
stes fit, magnū habeat pōdus in hoc tribuna
li; præsertim si a fide dignis personis proficiatur:
ideo pars hæc, quæ ad testes attinet, diligētissime et
tra-